

ІТ в Україні: цифри, перспективи та бар'єри

Вступ

1. Стрімка та стабільна динаміка
2. Україна – глобальний центр R&D, аутсорсингу та стартапів
3. Кадровий голод в ІТ-галузі
4. Імміграційні квоти для іноземних фахівців
5. Оподаткування
6. Довгострокові перспективи
7. Якісний та доступний інтернет

В

ІТ-галузь впевнено перетворюється на одного із флагманів економіки України та стає невід'ємною складовою її міжнародного іміджу. Криза, яка охопила увесь світ у зв'язку із поширенням коронавірусної інфекції та призвела до значного падіння української та світової економіки в 2020-2021 рр., не стала на заваді потужному та динамічному розвитку української ІТ-сфери.

1. Стрімка та стабільна динаміка

Головною позитивною та знаковою новиною для української ІТ-галузі у 2020 р. стало продовження оптимістичної динаміки зростання експорту українських ІТ-послуг. У 2020 р. цей показник уперше в історії опинився на рекордній позначці у понад USD 5 млрд., що майже на 20% (USD 853 млн.) перевищує аналогічний показник попереднього року (USD 4,2 млрд.). Загалом, якщо порівнювати із 2013 р., то ІТ-індустрія з року в рік впевнено демонструє плюсову динаміку – наразі частка ІТ в загальному експорті країни досягла 8,3% (1,58% у 2013 р.). Також експорт ІТ-послуг за своїми обсягами вже випередив експорт хімічної продукції, досяг рівня експорту мінеральних продуктів і наближається до показників експорту металургічної продукції (див. таблиці нижче).

І це на фоні падіння національного ВВП на -4,2% у 2020 р. у порівнянні із попереднім роком, а також падіння зведеного індексу виробництва товарів та послуг за основними видами економічної діяльності (ЗІВ) на -4,4% за цей же період (усі статистичні розрахунки – за даними Мінекономіки). Не менш красномовними є й показники за 2020 р. в інших галузях, які мають визначальне значення для української економіки: промисловість -5,2%, сільське господарство -11,5%, транспорт -14,2% (див. таблицю нижче).

Ключові показники	Річна зміна			
	2017	2018	2019	2020
Промисловість	1,1	3,0	-0,5	-5,2
Будівництво	26,4	8,6	23,6	4,0
Сільське господарство	-2,2	8,2	1,4	-11,5
Торгівля	3,9	4,6	3,2	4,7
Транспорт	3,6	1,5	3,1	-14,2
ЗІВ	2,8	4,3	2,6	-4,4
ВВП	2,5	3,4	3,2	-4,2

(за даними Мінекономіки)

Динаміка зростання – це ключовий фактор, який привертає неабияку увагу до української ІТ-галузі як в межах країни, так і за кордоном.

2. Україна – глобальний центр R&D, аутсорсингу та стартапів

За даними, зібраними компанією Beetroot з різних джерел і опублікованими у їхньому огляді тех-галузі, найбільша частка клієнтів української ІТ-галузі припадає на США. Після США, найбільшою популярністю послуги український тех-компаній користуються в ЄС (зокрема в Німеччині, Нідерландах і Швеції) і Великобританії. Очікується, що попит серед скандинавських країн, насамперед Швеції та Данії, зростатиме і надалі.

Відповідно до згаданого вище огляду ІТ-ринку, понад 100 компаній зі списку Fortune 500 обрали послуги українських ІТ-підприємств. В Україні працює більше сотні R&D-центрів іноземних компаній, серед них: Google, Samsung,

Siemens та Huawei.

У 2020 р. Україна піднялася на 2 позиції у рейтингу the StartupBlink, потрапивши до 30-тки лідерів за розвитком екосистеми для стартапів.

Крім цього, Україна очолює рейтинг країн для офшорної розробки програмного забезпечення і поступово перетворюється на справжній глобальний центр ІТ (див. графік нижче).

3. Кадровий голод в ІТ-галузі

Перспективи національної ІТ-індустрії очевидні, але є багато питань щодо здатності українського ІТ втримати взятий темп і спроможності держави забезпечити передумови для цього. Одним із найбільшим викликів для майбутнього ІТ-індустрії в Україні є гострий дефіцит кадрів.

За підрахунками компанії GlobalLogic, щорічно в країні відкривається приблизно 40 тис. вакансій в ІТ-секторі. Із врахуванням того, що попит на інженерів цих спеціальностей кожного року зростає приблизно на 30%, у 2021 р. очікується запит на працевлаштування 54 тис. нових спеціалістів.

У той же час реальна кількість працевлаштованих інженерів зростає лише на 18%, що свідчить про суттєве перевищення попиту над пропозицією. Про це красномовно говорить і той факт, що на одному тільки спеціалізованому порталі для ІТ-фахівців DOU нараховувалося понад 10 тис. відкритих вакансій на українському ІТ-ринку наприкінці 2020 р.

При цьому українські ВНЗ здатні підготувати не більше 15-20 тис. ІТ-фахівців різних напрямків. До того ж, багато випускників працевлаштовуються за кордоном або ж надають перевагу фрілансу. Айтішників активно готують також численні приватні курси. Це покращує ситуацію, але все ж не дозволяє перекрити значний брак ІТ-кадрів.

Інша складова кадрової проблеми в ІТ-індустрії – це гостра потреба у фахівцях із досвідом роботи принаймні 2-5 років (рівень Middle та Senior, відповідно 37% та 33% від усіх вакансій на ринку праці). Українські ВНЗ та навчальні курси безсилі у вирішенні цієї проблеми, скільки би нових спеціалістів вони не готували щороку.

4. Імміграційні квоти для іноземних фахівців

У цьому світлі дуже логічними виглядають останні кроки уряду України, спрямовані на створення широких можливостей для працевлаштування іноземних висококваліфікованих ІТ-спеціалістів в Україні.

Зокрема, у 2020 році уряд уперше запровадив додаткову імміграційну квоту для працевлаштування 5 тис. висококваліфікованих іноземних ІТ-фахівців. Нещодавно аналогічна квота була також введена й на 2021 рік – її обсяг було збільшено до майже 6 тис. осіб.

Головна перевага працевлаштування в межах запровадженої імміграційної квоти – це можливість отримати посвідку на постійне проживання в Україні. Це означає, що працевлаштування відбувається майже на постійній основі – іноземні IT-фахівці зможуть 10 років вільно проживати та працювати в Україні. Умови їхнього працевлаштування нічим не відрізняються від умов працевлаштування українських громадян. Крім того, іноземні IT-фахівці набувають пріоритетне право на отримання громадянства України та можуть іммігрувати до України разом зі своїми сім'ями.

Минулого року у фокусі особливої уваги українських урядових структур опинилися білоруські IT-компанії та IT-фахівці – Кабінет Міністрів України створював максимально сприятливі умови для їхньої діяльності та працевлаштування в Україні.

За інформацією Міністерства цифрової трансформації, до України вже переїхало майже 40 білоруських IT-компаній із приблизно 2 тис. співробітниками.

5. Оподаткування

Податкові умови для діяльності IT-компаній – це ще один блок питань, який є принципово важливим для розвитку українського IT-сектору. Саме відсутність чітких та прозорих податкових правил гри є одним із факторів, який гальмує прихід потужних світових гравців на український IT-ринок.

Стрімкий розвиток вітчизняної IT-сфери не в останню чергу стимулюється можливістю працевлаштування IT-фахівців через 3 групу ФОП, яка передбачає сплату пільгової ставки єдиного податку у розмірі 5%. Такий стан справ не влаштовує українську державу, адже ця група запроваджувалася для стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні.

Міністерство цифрової трансформації України намагається знайти компроміс у цій ситуації шляхом регулювання та лібералізації податкових відносин.

З цією метою було ініційовано запуск проекту «Дія City», резиденти якого мають сплачувати 5% податку на доходи фізичних осіб і військовий збір. Відповідний законопроект (номер 4303) було зареєстровано у Верховній Раді наприкінці минулого року.

Програма «Дія City» має стати першою в світі віртуальною бізнес-країною, в межах якої вперше буде створено доступний, прозорий та вичерпний реєстр суб'єктів господарської діяльності в українській IT-галузі.

Планується, що завдяки цій ініціативі до 2025 року буде додатково створено понад 450 тис. робочих місць, а капіталізація IT-галузі збільшиться на \$11,8 млрд. Програма охоплює, зокрема, AgroTech, Fintech та Blockchain, AI та технології хмарних обчислень, медичні нейромережі та біотехнології, IoT, Publishing та торговельні майданчики, авіаційні та космічні технології, безпілотники, реклама, маркетинг і просування, анімація, графіка та аудіо, кіберспорт та аутсорсинг бізнес-процесів.

6. Довгострокові перспективи

Перетворення ІТ-сфери у стратегічну галузь української економіки є наразі однією із засад стратегічного курсу Міністерства цифрової трансформації – її обсяг у ВВП країни має досягнути 10%.

Для цього Мінцифри планує широкомасштабну цифровізацію українського суспільства (100% публічних послуг онлайн).

Інший важливий крок – створення максимально зручних умови для діяльності ІТ-компаній та надання відповідних послуг, де одну з ключових ролей відіграє саме доступ до надійного та швидкісного інтернету (95% населення мають бути охоплені таким інтернетом).

7. Якісний та доступний інтернет

Станом на 2020 р., за даними дослідження Cable.co.uk (Worldwide Broadband Price Research 2020), лише близько половини населення України мають користуються інтернетом. Однак, з іншого боку, Україна посідає перше місце за доступністю інтернету (див. таблицю нижче). Це створює чудові умови для фрілансерів – як українських, так і іноземних.

Позиція Країна Середня вартість пакету широкосмугового доступу до Інтернету на місяць (USD) Найдешевший пакет широкосмугового доступу Інтернету (USD) Середня вартість пакету широкосмугового доступу (за Мбіт на місяць, USD)

Позиція	Країна	Середня вартість пакету широкосмугового доступу до Інтернету на місяць (USD)	Середня вартість пакету широкосмугового доступу (за Мбіт на місяць, USD)
1	Україна	6,41	0,05
2	Сирія	6,69	3,15
3	Російська Федерація	7,50	0,10
4	Бутан	8,71	4,35
5	Шрі Ланка	9,58	1,68

6	Іран	9,60	5,46
7	Казахстан	9,76	0,69
8	Молдова	9,95	0,18
9	Білорусь	10,11	1,14
10	Румунія	10,59	0,02
11	Монголія	11,13	2,97
12	В'єтнам	11,27	0,17
13	Туреччина	11,48	0,36
14	Туніс	11,65	0,75
15	Грузія	12,20	1,36

Серед наших клієнтів багато іноземних ІТ-компаній та підприємців, які розуміють переваги України. Якщо вас також цікавить можливість виходу на український ринок, відкриття офісу в Україні, релокація тощо, будемо раді допомогти. Відправте нам короткий мейл на info@DLF.ua або скористайтеся формою для зв'язку.